חיי שרה ב

א. מן הפסוק[1] „ואבא היום אל העין גו׳״ מעתיק רש״י „ואבא היום״ ומפרש „היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הארץ״. היינו, דמיתור לשון הכתוב „ואבא היום״ — דלכאורה, „היום למה לי״[2] — ילפינן, שכוונת אליעזר היתה, „היום יצאתי והיום באתי . . שקפצה לו הארץ״.

והנה נת׳ כמ״פ, דכאשר רש״י כותב „מכאן״ (ואינו מסתפק בכתיבת הפירוש) — כוונתו בזה לדייק ולשלול, שדבר זה נלמד „מכאן״ דוקא ולא ממקום אחר לפני זה (אף שלכאורה קס״ד ללמוד משם דבר זה).

ויש להבין בנדו״ד (שהוסיף „מכאן״) — איזה „מקום אחר״ שולל רש״י בכתבו „מכאן שקפצה לו הארץ״?

והנה מקורו של פרש״י זה הוא ב־סנהדרין[3], דאיתא שם „שלשה קפצה להם הארץ עבד אברהם . . ד־כתיב ואבא היום אל העין למימרא דה־הוא יומא נפק״ (וכ״ה בפרקי דר״א[4] ו־מדרש תנחומא[5]). אבל במדרש רבה פר־שתנו[6] עה״פ[7] „ויקם וילך אל ארם נה־רים״ איתא „ר׳ יצחק אמר בן יומו״ („בו ביום שיצא משם בו ביום בא לעין״[8]), הרי שהענין דקפיצת הדרך של אליעזר כבר נרמז, לדעת המדרש, במ״ש לעיל „ויקם וילך אל ארם נהרים״, שהכניסה אל „ארם נהרים״ היתה „בו ביום״ ש־„ויקם וילך״.

ועפ״ז הי׳ אפשר לומר, שכוונת רש״י במ״ש „מכאן שקפצה לו הארץ״ היא לש־לול דעת המדרש שילפינן זה מהכתוב „ויקם וילך אל ארם נהרים״, ומובן גם טעמו בזה — כי בפשוטו של מקרא אין הכרח בפסוק „ויקם וילך״ שהלך בקפיצת הדרך (משא״כ „כאן״ שיש יתור לשון דתיבת „היום״ כנ״ל).

אמנם אין ביאור זה מספיק, כי זה שרש״י צריך לשלול מקומות אחרים הוא רק כשיש קס״ד בפשוטו של מקרא ללמוד דבר זה ממק״א, אבל בנדו״ד הרי מפשטות הלשון „ויקם וילך״ אין משמ־עות והכרח שקפצה לו הארץ[9] — ולכ־אורה אין צורך לרש״י לשלול זה[10].

[ובפרט שגם במדרש ממשיך „הוא ד־

---

1) פרשתנו כד, מב.

2) רא״ם, גו״א ועוד עה״פ. חדא״ג מהרש״א סנהדרין צה, סע״א. ועוד.

3) שם.

4) פט״ז.

5) ויצא ג.

6) פנ״ט, יא.

7) כד, י.

8) רש״י לב״ר שם.

9) ביפ״ת (השלם) לב״ר שם „דאל״כ וילך וילך למה לי [„וילך וכל טוב גו׳ ויקם וילך גו׳״], ועוד מ״ש דכתיב הכא ויקם ולא בוילך קמא״ — הרי בפשטות י״ל, ד„וילך קמא״ לא בא לספר הליכתו בפועל, אלא שלקח עמו „(וילך ו)כל טוב אדוניו בידו״. ועוד: „וילך אל ארם נהרים״ אין פירושו ביאתו לארם נהרים אלא (תחילת) הליכתן לשם (ע״ד „וילך חרנה״ — ר״פ ויצא וברש״י).

10) וכן מ״ש בב״ר (פ״ס, ו) עה״פ (כד, כז) „ברוך ה׳ גו׳ אשר לא עזב חסדו גו׳ בדרך נחני ה׳ גו׳״ — „ממה שקפצה הדרך לפני הייתי יודע כו׳״ (וראה בחיי עה״פ. מת״כ לב״ר שם) — שאין הכרח בפשטות ל׳ הכתוב שם שהיתה קפיצת הדרך. וראה רש״י עה״פ שם „בדרך, דרך המזומן כו׳״.

עתי' דר' יצחק ואבא היום אל העין היום יצאתי והיום באתי", שי"ל שכוונת המדרש היא[11], שעיקר הלימוד שקפצה לו הארץ הוא ממש"נ "ואבא היום" — ומזה ראי' לפרש דמ"ש כאן "ויקם וילך" היינו "בן יומו").

ב. אח"כ ממשיך רש"י: "אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה".

ותמוה — ענין זה מאי בעי הכא, באמצע דברי אליעזר? לכאורה, הו"ל לרש"י לכתוב ביאור זה (המוסד על כללות ה"פרשה של אליעזר") תיכף בתחילת דברי אליעזר (שהוכפלו) או בסיומם; ועוד למה הביאו רש"י בכתוב זה דוקא?

וביותר תמוה: במדרש רבה[12] — כן הובא מאמר ר"א בקשר לתחילת הכפלת סיפור אליעזר[13], ואילו רש"י משנה[14] ומביאו בהמשך הסיפור עה"פ ואבא היום גו'!

לכאורה אפשר להסביר, כי דברי אליעזר שלפני פסוק זה ("ואבא היום גו'") הם סיפור של דברי אברהם, ולכן אין לתמוה (כ"כ) מדוע חוזרת התורה עליהם: ורק בפסוק "ואבא היום גו'" שבו מתחיל סיפורו (ודבריו) של אליעזר עצמו, יש לדייק מדוע בא הכתוב ל־הכפיל (גם) ענין זה — ולכן מתרץ רש"י "יפה שיחתן של עבדי אבות כו'".

אבל מלבד הדוחק בעצם החילוק (ש־הקושיא בהכפלת הסיפור היא רק על דברי אליעזר עצמו) — הרי סו"ס גם דברי הראשונים של אליעזר אינם (דברי אברהם) אלא "שיחתן של עבדי אבות", הם חלק מסיפורו של אליעזר, ופשטות כוונת רש"י ב"יפה שיחתן כו'" היא גם לדיבורים אלו, וכמובן מהמשך לשונו "שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה", ופשוט שב"פרשה" נכללים גם דיבוריו הראשונים.

ג. גם צריך להבין:

א) גם את"ל שעיקר הקושיא בטעם הכפלת הפרשה היא בכתוב זה, ולכן מתרצה רש"י כאן דוקא — עדיין אינו מובן, מדוע כותב רש"י ענין זה בהמשך לפירושו "ואבא היום . . מכאן שקפצה לו הארץ", והו"ז ענין בפ"ע והו"ל לכתבו בדיבור בפ"ע[15]? [וכמו שמצינו במקומות רבים בפרש"י על התורה, דכאשר מפרש שני ענינים נפרדים באותן התיבות, דרכו להעתיק תיבות הכתוב פעמיים[16], לחלק

---

11) כמ"ש בנחלת יעקב על פרש"י כאן (בתי' הב'). — במדרש לקח טוב שם "ויקם וילך, מלמד ש־קפצה לו הדרך". אבל כמה פי' בו הם מדרש ואינם בפשוטו של מקרא.

12) פ"ס, ח.

13) עה"פ (כד, לב) "ויתן תבן גו'". ואף שדברי אליעזר מתחילים בפסוק לד — נקבע המאמר על פסוק זה, בגלל הדרשה הב' דר"א שבמדרש שם "יפה רחיצת רגלי עבדי בתי אבות כו'" (ראה יפה תואר (השלם) לב"ר שם).

14) ובנחלת יעקב על פרש"י כאן ש"גירסת הרב (רש"י) היתה על זה הפסוק" (היינו שכן היתה גירסת רש"י במדרש).

ומה שביאר הטעם "לפי שבזה הפסוק נכפל הנס דהא מרומז בפסוק ויקם וילך וגם בזה הפסוק" (וראה יפה תואר (השלם) ונזר הקדש (השלם) לב"ר פנ"ט שם) — צע"ג לפרש כן ברש"י, שהרי רש"י מדייק "מכאן שקפצה לו הדרך", ושולל הלימוד מלפני זה, מ"ויקם וילך" (כנ"ל ס"א). וראה עוד תי' (ע"ד הדרש כו') בחדושי מהרש"א עה"ת פרשתנו (כד, יז), נחל קדומים (להחיד"א) ועוד כאן.

15) ראה הערה שלפנ"ז.

16) לדוגמא בפרשתנו לעיל — כד, ז. שם, יט. שם, כא.

שני הענינים בשני ד"ה נפרדים (מאחר שאין קשר ביניהם — בתוכנם).

יש מפרשים[17] „דקשה לרש"י מאי בא לנו הקרא לאשמעינן שקפצה לו הארץ . . דאין לומר שבזה נמי הוכיח שמה' יצא הדבר ליתן לו את רבקה, שהרי נס זה נעשה לו אין זה הוכחה על רבקה דלמא בתולה אחרת יש בעיר הזאת ש־ישאנה, א"נ משום שזכותו של אברהם היא שקפצה לו הארץ, אלא על כרחך צ"ל: אף שאין צריך לכתוב ולא אשמ־עינן כלום אפילו הכי כתבו משום דבא לאשמעינן שחביב לפני הקב"ה כדר' אחא וכו'".

אבל תירוץ זה צע"ג, שהרי אף אם נאמר שבנס זה (של קפיצת הדרך) אין „הוכחה על רבקה" בפרט[18], הרי פשיטא שהוא מראה בגלוי שה' הצליח דרכו בשליחות זו (בכלל)[19] — והרי זו היתה כוונת אליעזר, להוכיח לבתואל שהשם עמו והצליחו בכל — וכיצד אפשר לומר שדבר זה „לא אשמעינן כלום"?

ובפרט שדבר זה נוגע גם למבוקש עיקרי בשייכות לרבקה — בקשת אליעזר „אל תאחרו אותי וה' הצליח דרכי"[20], היינו לקחת את רבקה בלי שהי' ועיכוב בטענו „וה' הצליח דרכי", שבפשטות הראי', דכיון שהקב"ה עשה לו נס דקפיצת הדרך, הרי מזה הוכחה שאין לאחר את שילוחה של רבקה[21].

ב) מדוע מעתיק רש"י שם בעל ה־מאמר — „אמר רבי אחא"? — וכמדובר כמה פעמים, שבהביאו שם האומר כוונתו ליישב שאלה בהענין שיכולה להתעורר אצל „תלמיד ממולח" לאחרי התבוננות כו' (שלכן אין רש"י צריך לתרצה בפירוש, אלא רק ע"י ציון שם בעל המאמר, כלומר, שהתשובה מרומזת בשיטתו (או הנהגתו וכיו"ב) של תנא או אמורא זה).

ד. ויש לומר, שחדא מתורצת ב־חבירתה, כלומר, דיוקו של רש"י (הנ"ל סעיף א) „מכאן שקפצה לו הארץ", הוא המכריח המשך פירושו „אמר רבי אחא יפה שיחתן כו'":

עצם ההכפלה (אפילו כשהיא באופן מפורט ובאריכות) — ע"פ פשוטו של מקרא אינו דבר המוקשה ומכריח בי־אור[22], כי מצינו כמ"פ בתורה הכפלת ענין, ולא נחית רש"י לפרש בכל פעם טעם ההכפלה [וע"ד סיפור בריאת אדם הראשון, שנשנה בתורה פעמיים[23] (פעם בדרך כלל ופעם בדרך פרט[24]) ולא פרש"י הטעם שנאמר בב' מקומות (ולא

---

17) מנחת יהודה על פרש"י כאן.

18) אבל לכאורה אינו, כי זה שבא בקפיצת ה־דרך מראה עוד יותר, דזה שנזדמנה לו רבקה בתפלתו הוא מפני שה' הצליח דרכו ו„מה' יצא הדבר". ולהעיר מדברי אליעזר לבתואל (כד, לח. וכן שם, מ־מא) „אל בית אבי . . ואל משפחתי" (אף שלא נזכר בדברי אברהם — לעיל כד, ד. שם, ז).

19) ראה גם יפה תואר לב"ר פנ"ט שם. וראה ב"ר ובחיי שבהערה 10. ועוד. — וראה מלאכת ה־קדש על פרש"י כאן „דהאי קרא לאו יתר הוא דטובא קמ"ל שקפצה לו הארץ כפרש"י".

20) כד, מו.

21) אלא שאצל בתואל לא נתקבלה טענה זו, כי אפשר שזה הי' בכדי להקדים התחלת ההכנות ד־י"ב חדש כו', אבל לא לקחת אותה דוקא תיכף (ראה לקו"ש ח"י ע' 68 הערה *17).

22) ובפרט בנדו"ד, שי"ל כהרשב"ם כאן „כל אריכות דברים להודיעם שמאת הקב"ה יצא הדבר". ועד"ז כ' בחזקוני כאן „ולפי הפשט נכפלה להודיעך כי הוא ספר להם כו' שאל"כ תתמה היאך הסכימו לו מיד כו'".

23) בראשית א, כז. שם ב, ז.

24) פרש"י שם, ח. — ולהעיר שג"ז לא כתב רש"י בתחילת ה„חזרה" שם (בפסוק ז).

כתבה התורה כל הסיפור בהמשך אחד)].

הקושיא מתעוררת רק בפסוק „ואבא היום" שלמדים „מכאן שקפצה לו הארץ": הכתוב משמיענו אודות נס זה „שקפצה לו הארץ", לא לעיל במקומו — כשמספר גוף המאורעות של הליכת אליעזר לארם נהרים („ויקם וילך אל ארם נהרים גו'"), אלא רק בסיפורו של אליעזר לבתואל אודותם.

ועכצ"ל שטעם הדבר הוא: מכיון שבעיקר זה נוגע לדברי אליעזר לבתואל, שבזה רצה להוכיח לו שמהשם יצא הדבר ולא יעכב את השידוך (כנ"ל), לכן כתוב ומודיע שקפצה הדרך דוקא בסיפורו כאן.

אבל אם כן, מאחר שאנו רואים שהכתוב לא רצה לספר נס זה ב' פעמים, ועד כ"כ שמשמיטו ממקומו (סיפור הארע עצמו — כדי שלא תהי' הכפלה) ומספרו רק במקום שהוא מוכרח להבנת הענין — מתעוררת תמי' גדולה: מהו טעם האריכות בפרשה של אליעזר, שהיא כפולה בתורה על כל פרטי' שתי פעמים ולא מספיק לספרה רק פעם אחת (ובמכש"כ מסיפור ע"ד נס)?

וזהו שפרש"י: „ואבא היום כו' מכאן שקפצה לו הארץ (ולא לעיל במקומו[25])" — ועל תמיהת הלומד, א"כ מ"ט הוכפל כללות הסיפור, ממשיך רש"י בהתירוץ: אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות כו' שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה.

ה. אלא ש„תלמיד ממולח" יכול לשאול: הא גופא טעמא בעי — למה לא ניתנו הרבה גופי תורה אלא ברמיזה, ולא בפירוש ובאריכות (ובפרט שפשוט שע"י נתינת גופי תורה ברמיזה יכולים לבוא לידי טעות בהבנת ההלכה כו')?

והתירוץ על שאלה זו מרמז רש"י בציינו שם בעל המאמר — רבי אחא:

על הכתוב[26] „ודברת בם" (בדברי תורה) דרש רבי אחא[27] — „ודברת בם, עשה אותן קבע ואל תעשם עראי". וצריך ביאור: מאי קמ"ל רבי אחא, הלא זו משנה מפורשת[28] „שמאי אומר עשה תורתך קבע"?

ויש לומר הביאור בזה:

עיקר כוונת המשנה היא בנוגע לקביעות בזמן[29] וביחס למלאכה, שרוב היום צריך האדם להקדיש ללימוד התורה ולא למלאכה. וזהו „תורתך קבע", שמלאכת האדם צ"ל „עראי", וכלשון הרמב"ם[30] „עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי";

אמנם חידושו של ר"א הוא: „עשה אותן קבע ואל תעשם עראי", הדגשת השלילה אינה ביחס למלאכה אלא בנוגע לדברי תורה עצמם — שאין לעשות דברי תורה ענין של „עראי"[31]. והיינו, כי

---

25) היינו שהדגשת רש"י „מכאן" אינה משום שיש קס"ד ללמוד ממק"א, אלא להדגיש שדבר זה נרמז כאן דוקא, ולא לעיל במקומו.

26) ואתחנן ו, ז.

27) יומא יט, ב. ועד"ז בספרי (ורש"י) ואתחנן שם (לא בשם ר"א).

28) אבות פ"א מט"ו.

29) ראה רש"י (ועוד) אבות שם. וראה בארוכה לקו"ש חי"ז ע' 347 ואילך ובהערות שם.

30) הל' ת"ת פ"ג ה"ז. וכן בטושו"ע (ואדה"ז) או"ח ר"ס קנו. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"ב. — וראה ברכות לה, ב. אדר"נ ספכ"ח. ועוד.

31) אלא שבהל' ת"ת לאדה"ז שם: ודברת בם . . שתעשם עיקר ולא טפלה ועל כן חייב לעשות תורתו קבע ומלאכתו עראי (ולאידך — ראה אדר"נ (פי"ג, ב): עשה תורתך קבע כיצד . . שאם שמע

יש והאדם עוסק זמן רב בלימוד התורה, אבל התורה שהוא לומד היא אצלו „עראי", שעניני׳ אינם נקבעים בנפשו, ועד ששוכח עליהם במהרה. וזהו מה שמשמיענו ר״א „עשה אותן קבע ואל תעשם עראי", שלימוד ד״ת צ״ל באופן שיהיו נקבעים במוחו של האדם, ע״ז שלומד ומשנן כל דבר הלכה כמה פעמים עד שמבינו על בוריו ונקבע במוחו וזוכרו היטב כו׳[32].

ומזה מובן, שלשיטת ר״א לא קשה מדוע ניתנו הרבה גופי תורה ברמיזה — כי לשיטתו, שיש חיוב ללמוד דברי תורה באופן של „קבע", די ברמיזה, כי ע״י הלימוד והשינון בקביעות פעם אחר פעם בודאי ישיגם ויבינם על בורים ויכוין את ההלכה לאמיתתה של תורה[33] (משא״כ כשיהיו דברי תורה — אף שלא ברמיזה — וילמדם עראי).

ו. אמנם ע״פ הנ״ל, ש„פרשה של אליעזר כפולה" כדי להורות על גודל החביבות שב„שיחתן של עבדי אבות" — אינו מובן לאידך גיסא: מדוע לא הוכפל גם פרט זה, הנס של קפיצת הדרך, ולא עוד אלא ש„לא ניתן אלא ברמיזה" (ביתור לישנא דקרא)?

ע״ד הפשט אין זו קושיא, כי לבד זאת שאם הי׳ נכפל גם פרט זה, שוב לא הי׳ ניתן לדייק בטעם הכפלת הפרשה (כנ״ל, שכל השאלה מתעוררת דוקא כאשר רואים שהכתוב מדייק להודיע פרט זה רק פעם אחת במקום שנוגע) — הנה עוד זאת: כשם שב„גופי תורה" ש„לא ניתנו אלא ברמיזה", אין הפירוש שכל גופי תורה ניתנו ברמיזה, אלא רק (כדיוק לשון רש״י) „הרבה גופי תורה", ויש הרבה שאכן נאמרו בפירוש, וגם הוכפלו (וכמובן, שאין קושיא בלימוד ע״ד הפשט מדוע אלה נתפרשו ואלה ניתנו ברמיזה) — כמו״כ לאידך, ב„שיחתן של עבדי אבות", שאין הכוונה שהכתוב נחית לכפול כל הפרטים של „פרשה של אליעזר", כי אף הכפלת רובה של ה־פרשה די׳ להדגיש את החביבות שב־„שיחתן של עבדי אבות" (וגם בזה אין קושיא בלימוד ע״ד הפשט מדוע נבחרו פרטים אלה דוקא).

אבל בפנימיות הענין יש מקום לדייק, מדוע דוקא נס זה שבפרשת אליעזר, שהוא הנס הכי גלוי בפרשה זו — לא זו בלבד שלא נכפל בתורה, אלא עוד זאת, ש„לא ניתן אלא ברמיזה" (ביתור לישנא דקרא)!

ויש לבאר טעם הדבר, משום שהנס ד„קפצה לו הארץ" שייך במיוחד ל„תו־רתן של בנים", ולכן בא ברמיזה דוקא.

ז. ויובן זה בהקדם משנ״ת במק״א[34] הטעם (הפנימי) בזה שגופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזה, ע״פ המבואר בכתבי הצ״צ פרשתנו[35], שישנו ענין ה„שיחה" גם למעלה כביכול, והוא דיבורו ית׳, שבו נברא העולם („בעשרה מאמרות נברא העולם"[36]) וכמאמר[37] „הוא שח ויהי".

וההבדל למעלה בין „שיחה" לתורה הוא:

אדם דבר מפי חכם . . אל יעשה אותו עראי אלא יעשה אותו קבע]. ואכ״מ.

32) ראה בארוכה הל׳ ת״ת לאדה״ז פ״ב ס״ג ואילך.

33) וראה לקו״ש חט״ז (ע׳ 463) שממאמר זה של ר״א („עשה אותן קבע") יש ללמוד שיתכן שתהי׳ מעלה ב„שיחה" לגבי „תורה". ע״ש.

34) לקו״ש ח״כ ע׳ 330 ואילך.

35) אוה״ת קכט, סע״א ואילך.

36) אבות רפ״ה.

37) פיוט אתה הוא אלקינו (שחרית דימים נוראים).

„שיחה" מורה על מה שהקב"ה משפיל כביכול ומצמצם את עצמו בעשרה מאמרות לברוא על ידם את העולם ול־החיותו, ומזה באה ההנהגה הטבעית:

משא"כ תורה היא למעלה מן העולם, כמחז"ל[38] שתורה קדמה לעולם, וממנה נמשכת ההנהגה הנסית של הקב"ה לשדד מערכות הטבע [וכדיוק הלשון[39] „אין כל חדש תחת השמש", דרק „תחת השמש" אא"פ להיות חידוש במעשה בראשית, משא"כ ע"י התורה, שהיא „לעילא מן שמשא"[40], יכולים לעשות חידוש במעשה בראשית[41], „ולכן[42] התנאים ואמוראים היו עושים נסים מופלאים כמו גינאי[43] חלוק לי נהרא, וזוטרא[44] דבכו מחי' מתים" — שזהו בכח התורה שלהם.

וזהו הטעם שהרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזה — כי[45] מכיון שה־תורה ענינה להמשיך „אור חדש" של־מעלה מן העולם, לכן לא ניתנה למטה אלא ברמיזה דוקא, ע"ד „(די) לחכימא ברמיזא"[46], שענין עמוק ביותר נמסר ע"י רמז דוקא[47].

ועד"ז מובן גם בענינו, שהנס ד־קפיצת הדרך של אליעזר — שהי' באופן של שידוד מערכות הטבע, לא נתפרש בתורה (באריכות) אלא „ברמיזה" דוקא, כמו „גופי תורה" [משא"כ שאר כל פרטי הסיפור של אליעזר המפורשים בתורה באריכות, אף שמהם נראה בעליל שהשם הצליח דרכו באופן ש„אותה הוכחת לעבדך ליצחק"[48], מ"מ, לא הי' בהם ענין של שידוד מערכות הטבע].

ויש לומר הטעם שב„פרשה של אלי־עזר" („שיחתן של עבדי אבות") נכלל גם הנס דקפיצת הדרך השייך ל„תורתן של בנים": מבואר בכ"מ[49] הטעם לגודל ה־חביבות שב„פרשה של אליעזר" עד ש־„יפה כו' מתורתן של בנים" — כי שלי־חותו של אליעזר בענין נישואי יצחק ורבקה היתה שייכת לכללות ענין נתינת התורה [וכנרמז גם בנתינת „שני צמידים . . עשרה זהב משקלם"[50] לרבקה, וכ־פרש"[51] שהם „רמז לשני לוחות . . ל־עשרת הדברות"]: שמזה מובן שגם ב„פרשה של אליעזר" עצמה צ"ל מעין ה„אור חדש" שלמעלה מטבע העולם, המתגלה על ידי התורה — וזה הי' בנס דקפיצת הדרך[52].

---

38) ב"ר בתחלתה. ובכ"מ.

39) קהלת א, ט.

40) זח"א רכג, סע"ב. וראה שבת ל, ב וברש"י שם. פרש"י קהלת שם. ועוד.

41) אוה"ת פרשתנו קכט, ב. ועוד.

42) אוה"ת שם. ומציין ללקו"ת תזריע (כג, א). וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תמג ואילך (ובהנסמן שם). שם ס"ע תנו ואילך. ועוד.

43) חולין ז, א. ושם (וכן בלקו"ת שם): חלוק לי מימיך.

44) ע"ז י, ב.

45) וראה אוה"ת פרשתנו קכח, סע"ב ואילך. קלג, ב.

46) זח"א כו, ב (ועוד) — הובא בלקו"ת ויקרא ה, ריש ע"ב (לענין תגין שבתורה), שצויין באוה"ת פרשתנו שם (קלג, ב).

47) ומ"מ יש מעלה ב„שיחה" לגבי „תורה" — כי תכלית הכוונה היא לתקן העולם כפי שנשאר בגדריו הטבעיים כו', כמשנ"ת בארוכה בלקו"ש ח"כ שם.

[באוה"ת פרשתנו שם (קל, א ואילך) מבאר בארוכה המעלה שבשיחתן של עבדי אבות (שהיא למעלה מתורה, ואדרבה, זהו שורש כל התורה כולה. ע"ש. וראה הנסמן בהערה 49); והמבואר בלקו"ש שם, הוא המעלה שב„שיחה" עצמה לגבי „תורה". ע"ש].

48) פרשתנו כד, יד. וכן שם, מד.

49) מאמרי אדה"ז — תקס"ג ח"א (ע' לו ואילך). תו"ח פרשתנו קלה, א ואילך. אוה"ת פרשתנו קכז, ב ואילך. וראה לקו"ת ברכה צו, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

50) כד, כב.

51) עה"פ. וכ"ה בתיב"ע עה"פ. ב"ר פ"ס, ו.

52) וי"ל הטעם דנס זה דוקא — כי „קפיצת

ח. ויש לקשר זה עם פירוש ה־בעש"ט[53] עה"פ, וז"ל: „מפסוק ואבוא ה־יום אל העין יצא שם של קפיצת הארץ", ומבואר בס' עבודת ישראל[54] (להמגיד מקאזניץ) ד„זהו פירוש (לשון רש"י) היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה, פירוש מכאן גופא, מדברים אלה שבזה ה־מאמר", ד„מפסוק זה גופא יוצא שם לקפיצת הארץ"[55].

וע"פ משנת"ל שהנס דקפיצת הדרך שייך ל„תורתן של בנים", י"ל, שלכן נרמז השם של קפיצת הארץ בפסוק זה דוקא (ולא לעיל בפסוק „ויקם וילך") — כי במ"ש „ואבא היום אל העין" נרמז ענין התורה, כמבואר בזהר[56] ד„עין ה־מים" שבסיפור זה רומז למעיין החכמה, מקור התורה, „וז"ש[57] ותרד העינה[58], ש־ירדה לשאוב מי החכמה דתורה, בכדה שעל שכמה כו' ותמלא כדה[59] הן כ"ד ספרים[60] דאורייתא";

ונמצא שהפסוק „ואבוא היום אל ה־עין" שייך למקור ענין התורה, ולכן מפסוק זה יוצא השם של קפיצת הארץ, הנהגה נסית שלמעלה מן הטבע.

(משיחת ש"פ ח"ש תשל"ו)

הדרך" מרמז על כללות ענין הנסים, קפיצת דרך סדר ההשתלשלות, שההשפעה דלמעלה נמשכת למטה בלי עיכובים כו' בפרטי הדרגות דס' והשתל־שלות, ולכן יוצא מזה שידוד מערכות הטבע (ע"ד המבואר (לקו"ת ס"פ קרח. ובכ"מ) גבי המעלה שבברכת כהנים).

53) כתר שם טוב סל"ב (בהוצאת קה"ת).

54) פרשתנו עה"פ. וראה גם אור הגנוז (ל־מהרי"ל הכהן) פרשתנו.

55) וראה בהנסמן בהערה הקודמת — שעפ"ז מובן ההמשך בפרש"י „אר"א יפה שיחתן של עבדי אבות כו'". ע"ש.

56) ראה זהר פרשתנו קלב, א. שם וישב קפב, רע"א.

57) ל' התו"ח פרשתנו קכח, רע"א. וראה גם שם קלד, ב. ביאוה"ז וישב כה, א־ב. ובכ"מ.

58) כד, טז.

59) כד, טו־טז.

60) ראה תקו"ז תכ"א (מו, ב). וראה גם שם בהקדמה (יד, א). ועוד.